

PÄTEMÄTÖN SELITYSKÖ?

Olen kymmenen vuotta sitten ilmestyneessä artikkelissani Miten uudet *aa*, *ää* -loppuiset supistumaverbit tulevat nykysuomeen (Vir. 1987: 491–502) käsitelty erityisesti ruotsista ja viime aikoina myös englannista lainautuneita verbejä, jotka ovat hakeutuneet suomessa vanhaan supistumaverbityyppiin *matkata* (< *matka*): *maalata*, *pelata*, *meikata*, *spurtata* jne. Tällaisia ruotsista tulleita lainoja on jo 1500-luvun kirjasuomessa, sadoittain Nykysuomen sanakirjassa ja lisää tulee jatkuvasti. Tyyppi on todella produktiivinen. Olen selittänyt produktiivisuuden johtuvan ennen kaikkea supistumaverbien semanttisesta väljyydestä: johdin on semanttisesti tyhjä, se tekee vain sanasta verbin.

Mika Jantunen pitää tuoreessa kirjoituksessaan (Vir. 3/1997: 434) selitystäni pätemättömänä. Hän perustelee käsitystään sillä, että myös *itse*-verbien (esim. *hillitä*, *havaita*) johdin on »semanttisesti väljä», eikä tyyppi silti ole nykysuomessa produktiivinen.

Ei näin yksioikoisesti voi todistaa selitystäni pätemättömäksi. *itse*-verbit eivät ole olleet suomessa enää pitkään aikaan produktiivisia. Yhtenä syynä siihen on luultavasti tyyppin äänteellinen (*ts* monine murrevariantteineen) ja morfologinen kompleksisuus, kuten Jantunen itsekkin esittää. *itse*-verbit ovat siis jo yksistään morfologisesti epäproduktiivisia. Vaikka *AA*-supistumaverbienkin morfologia on melko kompleksinen, tyyppiin syntyy nykysuomessa omista kantasanoistakin uusia johdoksia, jos vain kantasanoja on tarjolla: *nollata*, *tyhjätä*, *tuhkata* jne. *AA*-verbit ovat siis nykysuomessa morfologisesti produktiivisia, toisin kuin *itse*-verbit.

Kun halutaan selittää, miksi lainaverbit hakeutuvat nykysuomessa niin runsain

määrin *AA*-supistumaverbeiksi, pitää ensiksi kysyä, mitä muita morfologisia mahdollisuuksia on olemassa. Kolmi- ja useampi-tavuiset lainat mukautuvat usein *oi*-verbeiksi: *integroida*, *konsultoida* jne. Kaksitavuisilla vartaloilla olisi teoreettinen mahdollisuus mukautua morfologisesti ainakin *i*-johdoksiin: *spurttia, *grillää, *meikkiä, jotka kuitenkin rinnastuisivat kiusallisella tavalla vanhoihin kontinuaatiiveihin kuten *kyykkiä*, *nokkia* (vrt. *leikkiä* < ruots. *leka*, joka on merkitykseltään kontinuaatiivinen). Varsinkin instruktiiviset eli kantanominin tarkoiteella varustamista merkitsevät verbit voidaan toisinaan mukauttaa suomeen kausatiivisella *ttA*-johtimella, esim. *holvittaa* (~ *holvata*), *koodittaa* (~ *koodata*), *teipittää* (~ *teipata*), mutta tämäkin mahdollisuus on melko rajallinen.

Lainaverbien sopeuttamiskeinoksi jäävät *AA*-supistumaverbit nimenomaan sen vuoksi, että tyyppiin voidaan sisällyttää merkitykseltään hyvin erilaisia verbejä: privatiivisia l. poistamista merkitseviä (esim. *parkata*, *korkata* 'vetää korkki pullosta'), instruktiivisia l. jollakin varustamista ilmaisevia (esim. *holkata*, *merkata*, *korkata* 'panna korkki pulloon', vrt. *korkittaa*, joka yksistään instruktiivinen), instrumentatiivisia l. jollakin toimimista merkitseviä (esim. *filmata*, *grillata*, *koodata*), monenlaisia muita transitiiiverbejä (esim. *kuskata*, *tiskata*, *tullata*, *miksata*, *präntätä*, *printata*), intransitiivisia liikeverbejä (esim. *kroolata*, *rokata*, *stepata*, *flopata*) jne. Tätä olen semanttisella väljyydellä tarkoittanut ja pidän edelleenkin selitystäni relevanttina. ■

ALPO RÄISÄNEN

PL 111, 80101 Joensuu,

Joensuun yliopisto

Sähköposti: *Alpo.Raisanen@Joensuu.Fi*